

RAZGOVOR PJESNIKA – SKENDER KULENOVIĆ / BRANKO RADIČEVIĆ

(Intertekstualnost u sonetu „Branko sine“)

Pjesnik prvi – Skender Kulenović

Skender Kulenović je od svojih književnih početaka, objavljivanja prvih soneta, svojom ratnom lirikom, esejima, pripovijetkama, cijelim svojim stvaralačkim opusom oduvijek privlačio pažnju, kako čitalačke publike, tako i književnih kritičara i teoretičara. Jedan je od rijetkih pisaca, koji se izjašnjavao pjesnikom, a kojeg su proglašavali prozaistom, esejistom, dramatičarem. Ma kakva bila njegova izražajna forma u datom trenutku, on je postizao savršenstvo u svakom pogledu: jezikom, formom, izrazom.

Još kao sedamnaestogodišnjak, javio se prvim kratkim sonetnim vijencem *Ocvale primule*, za koje je inspiraciju našao, kako sam kaže, u vitalističkim stihovima Vladimira Nazora a koji su već tada pobudili interesovanje u književnim krugovima njegovih savremenika. A onda je opet nestao na više od jedne decenije. Drugi značajan događaj, koji je Kulenoviću izmamio buru stihova ovaj put je izazvan kolektivnim stradanjem u jeku rata. Tada nastaju njegove poeme (*Ševo*, *Stojanka majka Knežopoljka...*), u kojima progovaraju majka, ptica, ratnik. Nakon rata, Kulenović se okreće pripovjednoj formi: objavljuje niz eseja, kritičkih radova, piše pripovijetke. Osluškiavao je šta se dešava u umjetničkom svijetu te nastojao reagovati. Kako ističe Ivan Fogle, „Mi smo upravo u nekim efemernim i opštim, prostorom uslovljenim odnosima prema Skenderu Kulenoviću i njegovoj poeziji, kao bitnom činocu ove literature, bili nepravedni. Prosto smo je zaobilazili. To je velika poezija, po svome duhu i sadržaju, poezija vezana za ovo tlo. Pojavili od Stojanke... Ševo, pa do divnih Soneta, koji su u afirmaciji univerzalno-ljudskog otišli dalje od konkretnosti koje nas zaokupljaju.“¹

Godinama mijenjajući mjesto življenja, od rodnog Petrovca, preko Sarajeva, Mostara i Beograda, Kulenovićeva književno-umjetnička shvatanja vezivala su se za isti izvor, za njegovo kulturno i etičko biće, nostalgican duh tradicije i vremena odrastanja.

I sve odrednice njegovog pjesničkog ja, koje su tokom vremena podnosile razne formulacije, sukobljavale su se iznutra i bila je potrebna posebna kritička snaga da usmjeri svu tu energiju u tokove pjesničkih misli, u sonetna korita i zauzda ih čvrstom rukom, čvrstim izrazom koji ne trpi odstupanja i pomjeranja.

Skender Kulenović napisao je 52 soneta. Prvih pet, spojenih u mali sonetni vijenac *Ocvale primule*, objavio je u gimnazijskom almanahu Hrvatsko vilo. Po dvadeset soneta, objavio je

¹ Ivan Fogle, *Simpozijum o savremenoj književnosti Bosne i Hercegovine*, Svjetlost, Sarajevo, 1971, str. 209.